

Kuueteistkümmes rahvusvaheline lingvistikaolümpiaad

Praha (Tšehhi), 26.–30. juuli 2018

Individaalvõistluse ülesanded

Ülesannete lahenduse vormistusreeglid

Ärge kirjutage ülesandeid ümber. Lahendage iga ülesanne eraldi lehel (lehtedel). Kirjutage lahendatava ülesande number, oma koha number ja nimi igale ülesande lahenduse lehele eraldi. Ainult sel juhul on Teie tulemuste täpne arvestus garanteeritud.

Põhjendage vastused. Täiesti õigeid, kuid põhjenduseeta vastuseid hinnatakse madalalt.

Ülesanne nr 1 (20 punkti). On antud sõnad kriigi keeles ning nende eestikeelsed tõlked. Märk [ˈ] näitab rõhku:

[cokó]	<i>maja</i>	[imahicíta]	<i>valvama</i>
[cá:lo]	<i>forell</i>	[inkosapítá]	<i>anuma</i>
[sókca]	<i>kott</i>	[tapassó:la]	<i>koibikuline</i>
[wa:kocí]	<i>vasikas</i>	[akkopánka]	<i>mängimine</i>
[pocóswa]	<i>kirves</i>	[cokpilá:pilá]	<i>öösorr</i>
[famí:ca]	<i>melon</i>	[tokna:photí]	<i>rahakott</i>
[yanása]	<i>piison</i>	[co:kakiʔítá]	<i>õppimine</i>
[iyanawá]	<i>tema põsk</i>	[ʔafotaháya]	<i>kõrvits</i>
[hî:spákwa]	<i>punarind-rästas</i>	[itiwanayipíta]	<i>teineteist kokku siduma</i>
[aklowahí:]	<i>muda</i>	[ipahankatíta]	<i>loendama meid</i>
	[pokoʔakkoakkopankacóko]		<i>korvpallisaal</i>

Märkige rõhk:

[ifa]	<i>koer</i>	[ifoci]	<i>kutsikas</i>
[nâ:naki]	<i>asjad</i>	[sâ:sakwa]	<i>hani</i>
[aktopa]	<i>sild</i>	[hoktaki]	<i>naised</i>
[wanayita]	<i>siduma</i>	[awanayita]	<i>kinni siduma</i>
[isiskitoci]	<i>väike klaas</i>	[a:tamihoma]	<i>kapott</i>
[honanta:ki]	<i>mehed</i>	[ilitohtaʔita]	<i>jalgu ristamisi panema</i>

⚠ Kriigi (maskogi) keel kuulub maskogi keelkonda. Seda räägib umbes 4 500 inimest USA-s Oklahoma osariigis.

[ʔ] on kaashäälik. Märk [ˈ] tähistab langevat tooni. Märk [:] näitab, et eelnev täishäälik on pikk.

—Aleksejs Peguševs

Ülesanne nr 2 (20 punkti). On antud laused hakhuni keeles ning nende eestikeelsed tõlked:

1. **ŋa ka kɣ ne** — *Kas ma lähen?*
2. **nɣ ʒip tuʔ ne** — *Kas sa magasid?*
3. **ŋabə ati lapkʰi tɣʔ ne** — *Kas ma nägin teda?*
4. **nirum kəmə nuʔrum cʰam ki ne** — *Kas me tunneme teid?*
5. **nɣbə ŋa lapkʰi rɣ ne** — *Kas sa näed mind?*
6. **tarum kəmə nɣ lan tʰu ne** — *Kas nad löid sind?*
7. **nuʔrum kəmə ati lapkʰi kan ne** — *Kas te näete teda?*
8. **nɣbə ati cʰam tuʔ ne** — *Kas sa tundsid teda?*
9. **tarum kəmə nirum lapkʰi ri ne** — *Kas nad näevad meid?*
10. **ati kəmə ŋa lapkʰi tʰɣ ne** — *Kas ta nägi mind?*

(a) Tõlkige eesti keelde:

1. **nɣ ʒip ku ne**
2. **ati kəmə nirum lapkʰi tʰi ne**
3. **tarum kəmə nuʔrum cʰam ran ne**
4. **nirum kəmə tarum lan ki ne**
5. **nirum kəmə nɣ cʰam tiʔ ne**
6. **nirum ka tiʔ ne**

(b) Tõlkige hakhuni keelde:

7. *Kas ma löin sind?*
8. *Kas nad nägid mind?*
9. *Kas ta tunneb sind?*
10. *Kas te magate?*

△ Hakhuni keel kuulub Hiina-Tiibeti keelkonna sali harusse. Seda räägib umbes 10 000 inimest India idapoolseimas osas ja naaberaladel Myanmaris.

ə ja ɣ on täishäälikud. cʰ, kʰ, ŋ, tʰ, ʒ ja ʔ on kaashäälikud.

—Pjotr Arkadieev

Ülesanne nr 3 (20 punkti). All on sõnad terena keeles kahes grammatilises vormis (ains. 1. isik, *minu ... või ma ...* ; ains. 2. isik, *sinu ... või sa ...*) ning nende eestikeelsed tõlked. Mõned vormid puuduvad.

ains. 1. isik	ains. 2. isik		ains. 1. isik	ains. 2. isik	
îmam	îme	<i>mees (abikaasa)</i>	enjóvi	yexóvi	<i>vanem</i>
mbího ¹	<i>minema</i>	noínjoa ⁸	<i>seda nägema</i>
yónom	yéno	<i>käima</i>	vanénjo ⁹	<i>ostma</i>
mbôro	peôro	<i>püksid</i>	mbepékena	pipíkina	<i>trumm</i>
ndûti	tiûti	<i>pea</i>	ongóvo	yokóvo	<i>magu, hing</i>
âyom	yâyo	<i>naisterahva vend</i>	rembéno	ripíno	<i>särk</i>
..... ²	píyo	<i>loom</i>	nje'éxa	xi'íxa	<i>poeg/tütar</i>
yênom ³	<i>naine (abikaasa)</i>	ivándako	ivétako	<i>istuma</i>
mbûyu	piûyu	<i>põlv</i>	mbirítauna	piríteuna	<i>nuga</i>
njúpa	xiúpa	<i>maniokk</i>	mómindi ¹⁰	<i>väsinud olema</i>
..... ⁴	yêno	<i>ema</i>	njovó'i	xevó'i	<i>müts</i>
nênem	nîni	<i>keel</i>	ngónokoa	kénokoa	<i>seda vajama</i>
mbâho	peâho	<i>suu</i>	ínzikaxovoku ¹¹	<i>kool</i>
ndâki	teâki	<i>käsi (randmest õlanukini)</i> ¹²	yôxu	<i>vanaisa</i>
vô'um	veô'u	<i>käsi, labakäsi</i>	íningone	ínikene	<i>sõber</i>
ngásaxo ⁵	<i>külma tundma</i>	vandékena	vetékena	<i>kanuu</i>
njérere ⁶	<i>külg, pool</i>	óvongu	yóvoku	<i>maja</i>
mônzi	meôhi	<i>mänguasi</i> ¹³	níwo	<i>vennapoeg/õepoeg</i>
ndôko ⁷	<i>kukal</i>	ánzarana ¹⁴	<i>kõblas</i>
ímbovo	ípevo	<i>riided</i>	nzapátuna	hepátuna	<i>king</i>

(a) Täitke lüngad.

(b) Mõned terena sõnad on laenatud portugali keelest, mis on Brasiilia ametlik keel. Üheks näiteks on ülalesitatud sõna 'king' (← portugali *sapato*). Vahel käituvad portugali keelest laenatud sõnad terena keeles erandlikult.

ains. 1. isik	ains. 2. isik	
lámбина	leápina	<i>pliiats (← portugali <i>lâpis</i>)</i>
	leátana	<i>purk (← portugali <i>lata</i>)</i>
	keápana	<i>keep (← portugali <i>capa</i>)</i>

1. Mil viisil need sõnad erinevad terena keele omasõnadest?

2. Tõlkige terena keelde: *minu purk, minu keep*.

⚠ Terena keel kuulub aravaki keelkonna Boliivia-Paraná harusse. Seda räägib umbes 15 000 inimest Brasiilias.

' on kaashäälik (nn larüngaalklusiil ehk kõrisulghäälik, võrukeelne *q*). **x** = š. **y** = eesti keele *j*. **nj** = *nž*. Täht **m** sõna lõpus näitab, et kogu sõna hääldatakse nasaliseeritult. Märk ^ näitab, et täishäälik on pikenenud ja hääldatakse langeva intonatsiooniga. Märk ' näitab, et järgnev konsonant on pikenenud.

—Andrei Nikulin

Ülesanne nr 4 (20 punkti). On antud sõnaühendid mägi-arapeši keeles ning nende eestikeelsed tõlked:

1. biaruh atuh araruh	3 suhkruroogu
2. nybat biabys juhurubys	6 muna
3. anowip biabys bøbys	8 beetlipähklit
4. biogu nybat atuh araruh	9 suhkruroogu
5. anowip biagas atugas atug baigas	10 saagopalmi kooretükki
6. biogu atut atub juhurubys	13 muna
7. wiwis atug baigas	13 saagopalmi kooretükki
8. wiwis biabys bøbys	14 beetlipähklit
9. biogu atugu biogu biaruh atuh araruh	23 suhkruroogu
10. araman biabys bøbys	26 beetlipähklit
11. anowip biabys juhurubys	26 muna

(a) Andmeid uurinud keeleteadlane arvas alguses, et sõna X puudub kolmest ülal esitatud näitest. Keele edasisel uurimisel keeleteadlane siiski mõistis, et ükski sõna ei puudu, kuna sõna X üldiselt ei kasutata, vaid ilmneb kontekstist. Nimetage sõna X . Millise kolme näite puhul keeleteadlane arvas, et see puudub? Kuidas see sõna ilmneb kontekstist?

(b) Tõlkige eesti keelde:

12. **biabys atub bøbys**
13. **atub juhurub**
14. **nybat atuh araruh**
15. **biagas atugas biagas baigas**
16. **wiwis baigas**

(c) Tõlkige mägi-arapeši keelde:

17. 4 beetlipähklit
18. 11 muna
19. 20 muna
20. 25 saagopalmi kooretükki

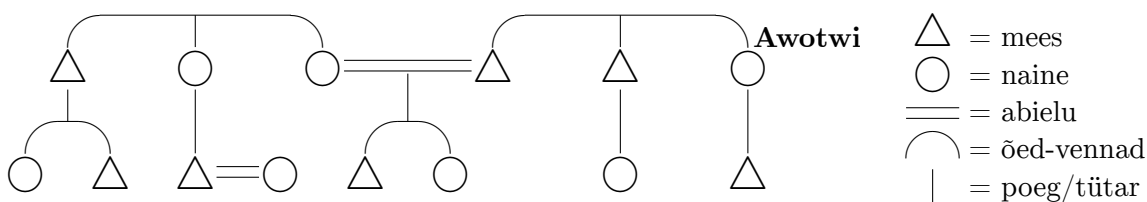
⚠ Mägi-arapeši (bukijipi) keel kuulub Torricelli keelkonda. Seda räägib umbes 15 000 inimest Paapua Uus-Guineas.

Beetlipähklid on tegelikult teatud palmi seemned.

—*Aleksejs Peguševs*

Ülesanne nr 5 (20 punkti). Allpool kolm akani päritolu meest tutvustavad endid ja oma mõningaid suguvõsa liikmeid (vt sugupuud):

1. **Yefre me Enu. Yefre me banom Thema ne Yaw ne Ama. Yefre me yere Kunto. Yefre me nuanom Awotwi ne Nsia. Yefre me wɔfaase Berko.**
2. **Yefre me Kofi. Yefre me nua Esi. Yefre me agya Ofori. Yefre me sewaanom Dubaku ne Kunto. Yefre me sewaabanom Yaw ne Ama ne Kobina.**
3. **Yefre me Kobina. Yefre me enanom Dubaku ne Kunto. Yefre me nuanom Yaw ne Ama. Yefre me wɔfa Ofori. Yefre me yere Efua.**

(a) Kirjutage õiged nimed sugupuule.

(b) Antud on veel mõned väited, mis pärinevad kahelt teiselt selle suguvõsa mehelt:

1. **Yefre me Yaw. Yefre me enanom _____ . Yefre me _____ Nsia ne _____ . Yefre me nuanom Thema ne _____ . Yefre me _____ Awotwi. Yefre me _____ Ofori. Yefre me _____ Esi ne _____ . Yefre me _____ Berko.**
2. **Yefre me _____ . Yefre me banom Kofi ne _____ . Yefre me _____ Yaw ne _____ . Yefre me _____ Kunto ne _____ .**

Täitke lüngad. (Mõned lüngad sisaldavad rohkem kui üht sõna.)

⚠ Akani keel kuulub Atlandi-Kongo keelkonna kvaa rühma. Seda räägib umbes 8 000 000 inimest Ghanas. —Ksenija Giljarova

Toimetajad: Samuel Ahmed, Božidar Božanov, Qitong Cao, Ivan Deržanski (tehn. toim.), Hugh Dobbs, Dmitri Gerassimov, Ksenija Giljarova, Stanislav Gurevitš, Gabrijela Hladnik, Boriss Iomdin, Tsuyoshi Kobayashi, Bruno L’Astorina, Tae Hun Lee, Andrei Nikulin, Miina Norvik, Aleksejs Peguševs, Aleksandr Piperski, Marija Rubinštein (vast. toim.), Daniel Rucki, Artūrs Semeņuks, Pavel Sofroniev, Milena Veneva.

Eesti tekst: Miina Norvik.

Edu!